

Целите за одржлив развој и климатските промени во Република Северна Македонија

Информативна брошура

ЦЕЛИТЕ ЗА ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ ВО МАКЕДОНИЈА

2015 година беше значајна пресвртница и за одржливиот развој и за климатската агенда. Завршени се два големи меѓународни процеси: Генералното собрание на Обединетите нации ја усвои Агендата за одржлив развој 2030 година и се усвои нов глобален договор за климата, Договорот од Париз, согласно Рамковната конвенција на Обединетите нации за климатски промени. Во рамките на Агендата 2030, договорена е серија од 17 глобални цели за одржлив развој (ЦОР) што треба да се постигнат насекаде во светот.

Македонската брза интегрирана проценка на усогласеноста на националната стратешка рамка со целите за одржлив развој спроведена во 2019 година покажа ниво на усогласеност од 83%, што укажува дека постојната стратешка рамка на земјата релативно добро ги опфаќа клучните аспекти на одржливиот развој. Таа исто така, укажа дека Националната агенда 2030 рамномерно ги опфаќа сите клучни области (5 Ps) - луѓето, планетата, просперитетот, партнерстваата, мирот. Државниот завод за статистика во 2019 година објави публикација во која се дадени национални показатели за секоја од 17 цели за одржлив развој, што ќе послужат како статистичка поддршка за следење на нивото на спроведување на одржливиот развој во земјата.

Иако нивото на свесност на општата јавност за целите за одржлив развој е доста ниско, нивото на запознаеност е многу повисоко кај граѓанските организации.

Во доброволниот национален преглед спроведен во 2020 година се посочува владината реформска агенда која се фокусира на клучните развојни цели кои ги засегаат сите граѓани.

КЛИМАТСКИТЕ ПРОМЕНИ ВО МАКЕДОНИЈА

Договорот од Париз, Агендата за пристапување во ЕУ и Агендата за одржлив развој 2030 се процеси што заемно се надополнуваат. Партнерството помеѓу научната, стратешката, деловната заедница и јавноста е клучен предуслов за успешно спроведување на сите три агенди. Во 2020 година започна клучен период во развојот на човештвото наречен „деценија на акција“ чија цел е изградба на подобар свет по пандемијата со КОВИД. Итно е потребна амбициозна акција за решавање на глобалната климатска криза и контрола на глобалното зголемување на температурата, бидејќи времето во кое можеме да делуваме брзо истекува.

Од сите цели за одржлив развој, цел 13 повикува да се преземат итни мерки за борба против климатските промени и нивните влијанија. Таа е поврзана со многу сектори, како и со СИТЕ други цели за одржлив развој. За да се постигне таа цел потребна е силна меѓусекторска координација и развој на „мудри“ политики со цел да се постигне раст со ниски емисии на јаглерод и да се изгради општество поотпорно на климатските промени.

„Анализата на недостатоците од 2016 година: Вклучување на целите за одржлив развој во националното планирање за одржлив развој за периодот 2016-2030 година“, покажува дека целта 13 е соодветно опфатена во националните стратешки документи и тоа во областите ублажување на климатските промени, проценка на ранливоста, информираност и дистрибуција на информации.

Со цел да учествува во климатската акција, Северна Македонија го поднесе својот Национален придонес (НДЦ), кој ги прикажува обврските за намалување на емисиите на стакленички гасови. Во 2021 година, Северна Македонија го зајакна својот придонес со поднесување на Ревидиран национален придонес (еНДЦ) во кој се образложени 63 политики и мерки (ПАМ) што државата се обврзува да ги спроведе за ублажување на климатските промени.

ЦОР 13: КЛИМАТСКА АКЦИЈА

Во продолжение дадени се таргетите под цел 13: Климатска акција и придружните показатели за мерење на напредокот при исполнувањето на целта

Таргет 13.1

Да се зајакне отпорноста и капацитетот за приспособување на опасности поврзани со климата и со природните катастрофи во сите земји

Индикатори

- 13.1.1 Број на смртни случаи, исчезнати лица и лица погодени од катастрофа на 100.000 население
- 13.1.2 Број на земји со национални и локални стратегии за намалување на ризикот од катастрофи
- 13.1.3 Процент на локални власти кои усвојуваат и спроведуваат локални стратегии за намалување на ризиците од катастрофи во согласност со националните стратегии за намалување на ризиците од катастрофи

Таргет 13.2

Да се интегрираат мерки за климатски промени во националните политики, стратегии и планови

Индикатори

- 13.2.1 Број на земји кои информирале за воспоставување или операционализација на интегрирана политика/стратегичка/план што ја зголемува нивната способност да се прилагодат на негативните влијанија од климатските промени и поттикнува климатската отпорност и развој со ниски емисиите на стакленички гасови што не го загрозува производството на храна (вклучувајќи национален план за адаптација, национален придонес, национален план за климатски промени, двогодишен извештај за климатски промени или друго)

ЦОР 13: КЛИМАТСКА АКЦИЈА

Во продолжение дадени се таргетите под цел 13: Климатска акција и придружните показатели за мерење на напредокот при исполнувањето на целта

Таргет 13.3

Да се подобри образованието, да се подигне свеста и човечките и институционалните капацитети за ублажување на климатските промени, за адаптација, за намалување на влијанието и за рано предупредување

Индикатори

- 13.3.1 Број на земји кои имаат интегрирано ублажување, адаптација, намалување на влијанието и рано предупредување во наставните програми за основно, средно и високо образование
- 13.3.2 Број на земји кои известиле за зајакнување на капацитети на ниво на институција, систем и на индивидуално ниво за спроведување на акции за адаптација, ублажување како и трансфер на технологија и развој

Таргет 13.а

Да се спроведе обврската преземена од страна на развиените земји потписнички на Рамковната конвенција за климатски промени на Обединетите нации, за заедничко мобилизирање на 100 милијарди долари годишно од сите извори до 2020 година, со цел да се одговори на потребите на земјите во развој, во смисла на преземање значителни активности за ублажување и транспарентност во спроведувањето, и потполно и што е можно поскоро операционализирање на Климатскиот зелен фонд преку негова капитализација.

Индикатори

- 13.а.1 Мобилизирани средства во износ од 100 милијарди долари годишно, почнувајќи од 2020 година

ЦОР 13: КЛИМАТСКА АКЦИЈА

Во продолжение дадени се таргетите под цел 13: Климатска акција и придружните показатели за мерење на напредокот при исполнувањето на целта

Таргет 13.6

Да се промовираат механизми за зголемување на капацитетите за ефикасно планирање и управување со климатските промени во најнеразвиените земји и во малите островски земји во развој, меѓу другото и преку фокусирање врз жените, младите и локалните и маргинализираните заедници

Индикатори

- 13.6.1 Број на најмалку развиени земји и мали островски држави во развој кои добиваат специјализирана поддршка и количина на таквата поддршка, во форма на финансии, технологија и градење капацитети за механизми за подобрување на капацитетите за ефективно планирање и управување со активности поврзани со климатските промени, со фокус на жените, младите и локалните и маргинализираните заедници

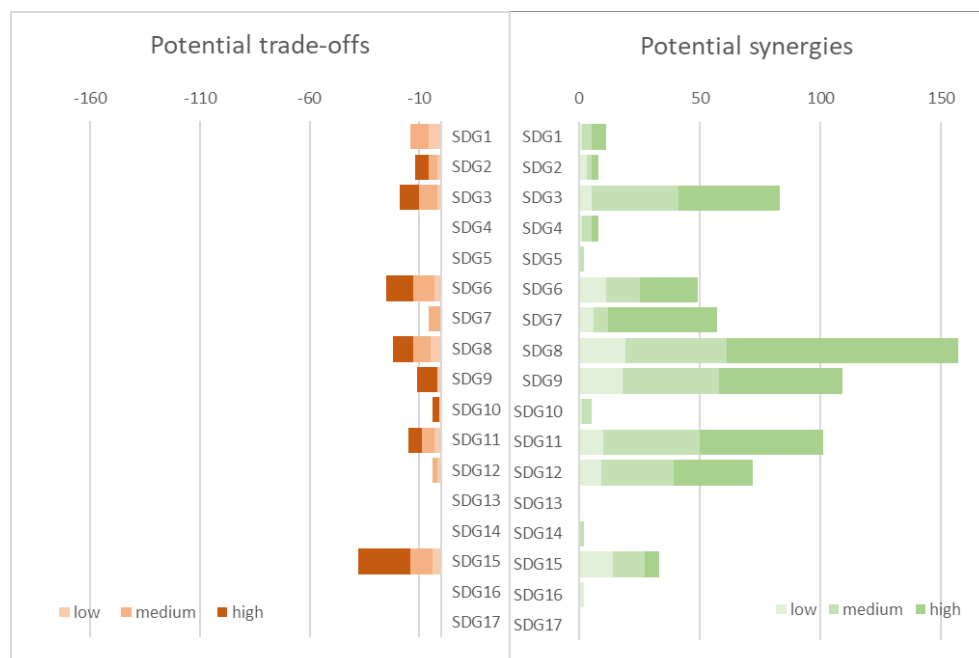
За информации за националната правна, стратешка и институционална рамка на земјата за климатски промени, усвоените меѓународни договори и интеграцијата на климатските промени во секторските политики и националните извештаи, видете ја Општата брошура и / или посетете ја [оваа страница](#).

ВРСКИ ПОМЕЃУ ЦОР И НАЦИОНАЛНИОТ ПРИДОНЕС ЗА КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ

Националните експерти спроведоа анализа на поврзаноста меѓу целите за одржлив развој и Ревидираниот национален придонес за климатски промени во четири сектори: производство на електрична енергија и топлина, транспорт, згради и отпад. Студијата беше спроведена со методот Q-SCAN во консултација со засегнатите страни.

Резултатите покажуваат дека синергиите се речиси три пати посилни од компромисите, што доведува до заклучок дека политиките и мерките од Ревидираниот национален придонес ќе имаат многу поголемо позитивно влијание врз постигнувањето на целите отколку што е нивното негативно влијание. Последно, но исто така важно е што во националниот контекст на Северна Македонија, многу е важно креаторите на политиките да ги имплементираат политиките и мерките за ублажување на климатските промени паралелно со спроведување на дополнителни стратегии за намалување на влијанието што ќе го ограничат негативниот ефект врз целите 15, 6 и 8.

Производството на електрична енергија и топлина има доминантно влијание врз целите за одржлив развој. Најсилните синергии се со цел 8: Пристојна работа и економски раст, токму поради новите вработувања кои ќе произлезат од употребата на обновливи извори на енергија и од пазарот за изградба и доградба; придобивки ќе се јават и поради одржливиот економски раст, подобрената економска ефикасност по единица производ и одржливата поддршка на претприемништвото. Додека, најголемото негативно влијание е врз цел 15: Живот на копно, поради потребите од земјиште за проекти за обновлива енергија, потенцијалната деградација на шумите и потенцијалните промени на речните патишта.

Слика 1: Синергии и компромиси меѓу Целите за одржлив развој и политиките и мерките во секторите за производство на електрична енергија и топлина, транспорт, згради и отпад

ЗАКЛУЧОК

- Целта за одржлив развој 13 (Климатска акција) е меѓусебно поврзана со сите други цели за одржлив развој. Најизразена поврзаност има со цел 3 (Добро здравје и благосостојба), цел 4 (Квалитетно образование), цел 7 (Достапна и чиста енергија), цел 9 (Индустија, иновации и инфраструктура), цел 11 (Одржливи градови и заедници), цел 12 (одржлива потрошувачка и производство) и цел 15 (Живот на копно).
- Анализите покажуваат дека се очекува Ревидираниот национален придонес да има огромно позитивно влијание врз постигнувањето на целите за одржлив развој, што треба да ја зголеми самодовербата на земјата да предложи уште поамбициозен национален придонес со поголема политичка поддршка.
- Ревидираниот национален придонес ќе има најголемо влијание врз целта 8 (Пристојна работа и економски раст) поради новите работни места и поголемата економска ефикасност. Меѓутоа, ќе мора да се направат и компромиси со цел 15 (Живот на копно), поради што треба да се внимава климатската акција да не е во спротивност со напредокот во постигнувањето на оваа цел.
- Понатамошното ублажување на климатските промени ќе го забрза исполнувањето на целите за одржлив развој. Македонската влада и деловниот сектор треба да ги искористат научените лекции за да ги забрзаат промените потребни за постигнување на Договорот од Париз, да ги редефинираат односите со животната средина и да направат систематски и трансформациски промени за намалување на емисиите на стакленички гасови и постигнување на економија и општество отпорни на промените во климата.

Документот е подготвен во рамките на проектот „Зажакнување на институционалните и технички капацитети за подобрување на транспарентноста за климатски промени во рамките на Договорот од Париз“ кој се спроведува со финансиска и техничка поддршка од ГЕФ и УНДП.